

De rentabiliteit krijgt steeds meer de aandacht. In 1971 werden in een extra nummer de resultaten gepubliceerd van een studie hierover door de werkgroep „Bedrijfseconomie” van de Nationale Populieren Commissie. In dit verband is het verheugend dat onlangs kon worden vastgesteld dat de houtprijzen duidelijk aan het stijgen zijn, een ontwikkeling waaraan reeds in ons blad aandacht werd besteed.

De toekomst „werpt zijn schaduwen vooruit”, zoals dat heet. De naaste toekomst echter dient zich vaak aan aler men zijn schaduw heeft opgemerkt. Door de toenemende belangstelling voor het „buiten zijn” en de behoefte aan groen en bomen is de Nederlander zich meer bewust geworden van de rol van populieren en wilgen in ons landschap.

Deze bomen bieden door hun snelle groei en grote variatie in uiterlijk mogelijkheden voor de opbouw van ons landschap, die geen enkele andere soort kan evenaren. De toenemende belangstelling voor deze aspecten wordt weerspiegeld in artikelen in ons blad over populieren en wilgen in verband met landschap en recreatie.

Binnen de EEG is er een bijna onbelemmerd handelsverkeer in rassen van populieren. Dit bergt risico's in zich, vooral voor de teler.

Door het ter beschikking komen van nieuwe rassen in Nederland en België en in de naaste toekomst waarschijnlijk in Engeland en Duitsland kan de teler zijn resultaten belangrijk verbeteren. Anderzijds zijn door onvoldoende kennis van de groeivoorwaarden van dergelijke nieuwe rassen tegenvallers te verwachten. Algehele mislukking is niet denkbeeldig als de teler zich niet voldoende op de hoogte stelt van de eigenschappen van nieuwe rassen.

„Populier” heeft hierbij, naar het oordeel van de redactie, een duidelijke taak. De ontwikkelingen in internationaal verband zullen steeds meer voor onze telers en kwekers van belang blijven. Hieraan zal „Populier” aandacht moeten besteden. Aan de orde is voorts de rol, die populieren en wilgen voor onze grondstoffenvoorziening en in ons landschap (kunnen) vervullen. Bij al deze en andere ontwikkelingen zal „Populier” zijn bijdrage dienen te leveren.

D. Doom / Insektenaantastingen van populier en wilg in 1973

R.I.N., Arnhem

Dat de weersgesteldheid op het populatieniveau van een aantal insectesoorten een positieve dan wel een negatieve invloed uitoefent, is genoegzaam bekend, hoewel er vaak geen verklaring voor is. Met uitzondering voor mei en juni volgde op de zachte winter van 1972/73 tot oktober een uitzonderlijk droge en warme periode. Beide omstandigheden te zamen gaven aan het Nederlandse klimaat een bijkans subtropisch karakter. Evenals in 1972, ook een jaar met zachte winter, bleek wederom een aantal bladkeversoorten zich massaal te hebben ontwikkeld. Voor de populieren- en wilgenteelt betekende dit, dat de wilgehaantjes (*Phyllodecta* sp. en *Plagiodera versicolor*) op tal van plaatsen schadelijk optraden, waarbij kaalvreterij geen uitzondering was. Opvallend was dat de balsempopulieren algemeen meer van deze kevers te lijden hebben gehad dan de zwarte. Van betekenis waren o.a. de aantastingen van balsempopulieren in het gebied binnen de driehoek Boxtel-Best-St. Oedenrode, bij Eerbeek, Gorssel, Weert en Zuidbroek. Kaalvreterij van wilgen vond bijvoorbeeld plaats bij Vlagtwedde en plaatselijk in Oostelijk Flevoland.

Een insect, dat als gevolg van de droogte zich massaal heeft kunnen ontwikkelen, is de horzelsvlinder (*Sesia apiformis*). De jonge rupsen van dit insect verplaatsen zich, nadat zij in juli of augustus in de stam hebben geboord, het volgende jaar naar de cambiumzone van de wortelhals (foto 1), waar zij (onder het maaiveld) openingen in de schors naar buiten maken. Deze openingen dienen enerzijds om de excrementen te verwijderen, anderzijds echter voor de luchttoevoer. Worden deze openingen door een hoge grondwaterstand, of door een tijdelijke inundatie afgesloten, dan kan zo'n situatie voor de levenskansen van de rupsen fataal worden. Het is om deze reden te verklaren waarom populieren langs (riolerings)kanalen, sloten en op dijken meestal ernstiger worden aangetast dan bijvoorbeeld in polders. De aantasting als zodanig valt nauwelijks op, de schade wordt pas opgemerkt zodra de boom door een ijle bladstand er gebrekkig gaat uitzien. Bij nader onderzoek van de wortelhals zal blijken, of de aantasting reeds zover is gevorderd, dat herstel van de boom, of moeizaam zal gaan verlopen, of misschien in het geheel niet meer mogelijk is. Volgens Postner (Anz. f. Schäd-

lingsk. 35 (6) 1962 (81-86)) zouden bij een (herhaaldelijk) mulchen om de stam van aangetaste bomen met een laag vlierblad nieuwe infecties achterwege blijven. Het vlierblad bevat namelijk het glucocide sambunigrine. Door fermentatie van deze bladlaag komt o.a. blauwzuur vrij. Dit blauwzuur is volgens hem met name voor de jonge rupsen van de horzelsvlinder dodelijk.

Foto 1 Aantasting door *Sesia apiformis*.

In 1973 werden in Amsterdam op twee plaatsen ernstige aantastingen door dit insect gemeld. Eerder kwamen behalve in Amsterdam nog ernstige gevallen in Utrecht langs het Merwedekanaal en aan populieren op de dijk van de Braakmanpolder voor.

Een voorbeeld, waarbij de combinatie van warmte en droogte in negatieve zin op de aantallen van een insectesoort werkzaam was, deed zich voor bij de populieremineermot (*Paraleucoptera sinuella*). In het proefterreintje bij Eerbeek werd waargenomen dat de balsempopulieren nauwelijks meer waren aangetast. Op 20 juli bleken de nog jonge rupsen er in hun bladmineerders te zijn verdroogd; slechts in de bladeren van waterloten waren zij nog actief. Voorts werd nog lichte aantasting door deze mineermot aan de balsempopulieren in het Harderbos (Oostelijk Flevoland) waargenomen. Deze waarnemingen te zamen met die van 1972 geven sterk de indruk dat de Aigeiros-populieren tegen aantasting door deze mot in hoge mate resistent zijn.

De satijnvlinder (*Leucoma salicis*) veroorzaakte op een aantal plaatsen weer kaalvreterij. Dit gebeurde in Noordoostpolder opnieuw aan het populierenbos in de kavels L 17 en 18. De aantasting breidde zich echter nu uit naar de wegbeplanting tegenover dit bos (foto 2). Matige aantastingen deden zich voor in de wegbeplantingen in de omgeving van de Kamperweg en plaatselijk ook in Oostelijk Flevoland. Bij Best waren de populieren, na een aantastingsvrije periode van ca. tien jaar, plaatselijk weer aangevreten. Gevallen van kaalvreterij werden tenslotte nog waargenomen bij Heusden, 's-Hertogenbosch, tussen Scheemda en Zuidbroek, langs de rijkswegen bij Bennekom en naar Goes bij de provinciale grens.

De kleine wintervlinder (*Operophtera brumata*) was evenals in 1972 schadelijk bij St. Oedenrode en Best, met name aan 'Rochester', 'Oxford' en 'Dorskamp'.

De wilgesnuitkever (*Cryptorrhynchus lapathi*) veroorzaakte in Oostelijk Flevoland ernstige schade zowel aan populier als aan wilg. Bij Best was de aantasting aan 'Dorskamp' van matige betekenis.

De populierescheutboorder (*Gypsonoma aceriana*) bleef in het proefterrein bij Eerbeek, evenals een aantal jaren tevoren, nog schadelijk. Opgenschijnlijk lijdten de balsempopulieren ook van dit insect meer dan de Aigeiros-soorten. Matige aantasting vond plaats aan tweejarige 'Löns' bij Maastricht.

Aantastingen door de wilgehoutrups (*Cossus cossus*) waren in

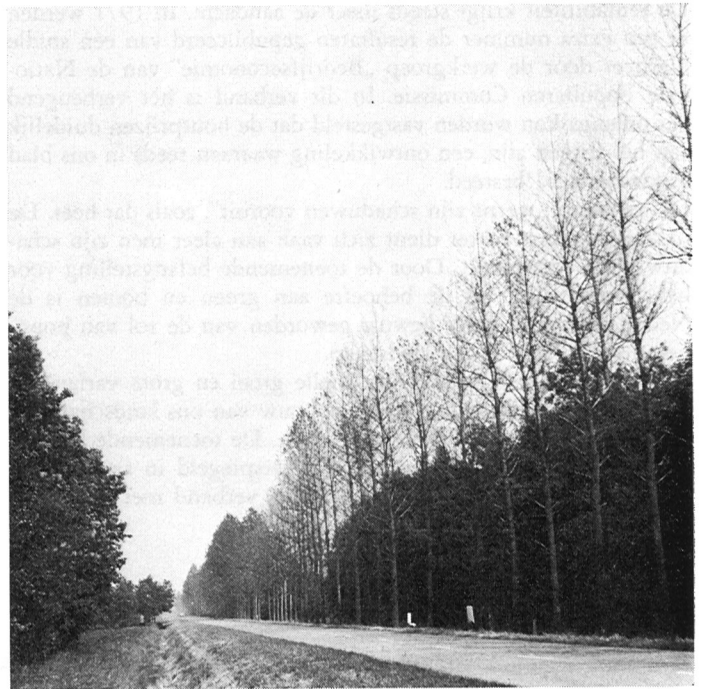

Foto 2 Aantasting bij Bant door *Leucoma salicis* in 1973.

bermbeplantingen van populier bij Gouda van ernstige, bij 's-Hertogenbosch en in het Land van Maas en Waal van matige betekenis. In de Donkere Duinen bij Den Helder waren het de wilgen, die vrij ernstig van dit insect te lijden hadden.

In Oostelijk Flevoland bleef de schade door de populiereglasvlinder (*Sciapteron tabaniformis*) in de haardgebieden nog van ernstige aard.

Griendwilgen in Oostelijk Flevoland werden behalve door de rozetgalmug (*Rhabdophaga rosaria*) en de wilgetopgalmug (*Rhabdophaga terminalis*) tevens door de groene wilgespinner (*Earias chlorana*) en de dromedarisluis (*Tuberolachnus salignus*) op vrij ernstige wijze aangetast.

De grote populiereboktor (*Saperda carcharias*) bleef vooral in het oostelijk deel van Noord-Brabant en plaatselijk in Gelderland schadelijk in wegbeplantingen van populieren.

Ir. G. Boeykens / Het gebruik van populierenhout door de lucifersindustrie ¹⁾

Afdelingsdirecteur bij de N.V. Union Allumettiëre, België

1 Vereiste kwalitatieve hoedanigheden

In tegenstelling met wat veel leken denken, wordt aan de populier, bestemd voor het vervaardigen van dozen en lucifers, een zeker aantal kwalitatieve kenmerken gesteld en dit voornamelijk in de volgende domeinen:

Rechttheid

Dit kenmerk is belangrijk voor de volgende redenen: het hout dat bestemd is voor de lucifersfabrikatie wordt in een eerste stadium ontschorst en vervolgens afgerold.

Het is duidelijk dat, om deze twee bewerkingen op een normale

manier te laten verlopen met een maximaal industrieel rendement, dit hout perfect recht moet zijn.

Recht hout is eveneens noodzakelijk voor het normaal verloop van het afrolproces, vermits in het tegenovergestelde geval de houtvezels tijdens het afrollen door de messen worden doorsneden. Dit verschijnsel vermindert natuurlijk de mechanische eigenschappen van het afgerolde hout.

Verhouding harthout/spint

Het centrale deel van een populierenstam kenmerkt zich door een donkere kleur, kontrasterend met de witte buitenlaag. Deze donkere verkleuring van het centrale deel is sterker uitgesproken naargelang de populier een hogere leeftijd heeft bereikt.

Voor de lucifersindustrie is het belangrijk hout af te rollen dat

¹⁾ Lezing voor het Internationale Populierencongres, Wageningen 7-10 mei 1973.